

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

СЪВЕТ НА ЕВРОПА
ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЕТИ СЪСТАВ

ДЕЛО КОСТАДИН МИХАЙЛОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 17868/07)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

27 март 2008 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

27/06/2008

Решението става окончателно при наличие на обстоятелствата, упоменати в чл. 44, ал. 2 от Конвенцията. Същото може да е предмет на редакторски преглед.

По делото Костадин Михайлов срещу България, Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), на заседание в състав:

Пер Лоренцен [Peer Lorenzen], *Председател*,
Снежана Ботушарова [Snejana Botoucharova],
Карел Юнгвирт [Karel Jungwiert],
Володимир Буткевич [Volodymyr Butkevych],
Райт Марусте [Rait Maruste],
Марк Вилиджър [Mark Villiger],
Миряна Лазарова Трайковска [Mirjana Lazarova Trajkovska],

съдии,

и Клаудия Вестердийк [Claudia Westerdiek], *секретар на отделението*,

След закрито заседание, проведено на 4 март 2008 г.,

Постановява следното решение, което беше прието на същата дата:

ОТНОСНО ПРОИЗВОДСТВОТО

1. Делото е заведено по жалба (№ 17868/07) срещу Република България, подадена в Съда на основание член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от г-н Костадин Георгиев Михайлов, български гражданин, роден през 1922 г. и живущ в Пловдив („жалбоподателят“), на 27 март 2007 година.

2. Жалбоподателят е представляван от г-жа С. Стефанова и г-н М. Екимджиев, адвокати, практикуващи в Пловдив. Българското правителство („Правителството“) беше представено от неговия Агент, г-жа М. Коцева, от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди, че като са постановили две противоречащи си решения по въпроса кой е правилния ответника по дело, заведено от него срещу органите на властта, съдилищата не са дали възможност искът му да бъде разгледан по същество, с което не са му позволили ефективно да го отстоява.

4. На 7 юни 2007 г., Съдът реши да даде приоритет на жалбата по смисъла на член 41 от Правилника за дейността на Съда и да уведоми Правителството за жалбата. Съгласно разпоредбите на член 29, ал. 3 на Конвенцията, той реши да разгледа жалбата по същество в същото време, в което разглежда и нейната допустимост.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

A. Заболяването на жалбоподателя и молбата му за отпускане на пенсия за инвалидност

5. През 2001 г. жалбоподателят ослепява напълно и с двете очи, поради заболяване от глаукома.

6. На 7 януари 2002 г., той подава молба пред Трудово-експертната лекарска комисия, специализираща в областта на очните заболявания в Пловдив („ТЕЛК“), да бъде обявен за лице с увреждане.

7. В решението си от 5 септември 2002 г., ТЕЛК констатира, че в резултат на своето заболяване, жалбоподателят е напълно неспособен да вижда и с двете си очи, като по този начин напълно е загубил способността да работи до края на живота си. Тя установява, че началната дата на настъпилото увреждане е 12 декември 2001 г., датата, на която той за първи път е бил прегледан от лекарска комисия, специализираща в областта на очните болести.

8. На 11 септември 2002 г., жалбоподателят подава молба пред Районно управление „Социално осигуряване“ в Пловдив да му бъде отпусната пенсия за инвалидност, както и парични помощи за придружител.

9. С решение от 1 октомври 2002 г., ръководителят на Отдел „Пенсии“ в Районно управление „Социално осигуряване“ в Пловдив определя размера на пенсията за инвалидност на жалбоподателя, както и на паричните помощи за придружител, и определя за начална датата 11 септември 2002 г., датата, на която е подадена молбата на жалбоподателя.

10. Жалбоподателят обжалва с аргумента, че за начална дата е трябвало да бъде определен 12 декември 2001 г., когато увреждането му за пръв път е установено със сигурност. В решение от 28 януари 2003 г., Директорът на Районно управление „Социално осигуряване“ в Пловдив отхвърля жалбата. Той констатира, че ТЕЛК определя 12 декември 2001 г. за началната дата на настъпване на увреждането на жалбоподателя. Жалбоподателят е подал искане за пенсия на 11 септември 2002 г., което е повече от шест месеца след настъпването на правото му да получава такава, докато по силата на член 94 от Социално-осигурителния кодекс от 1999 г. (виж параграф 29 по-долу) пенсиите се отпускат считано от датата на настъпване на правото на получаване на пенсия, но само ако съответното лице е кандидатствало в рамките на шест месеца от тази дата за получаването на такава. Ако този срок е пропуснат, пенсията се отпуска от датата на подаване на молбата, която в настоящия случай е 11 септември 2002 г.

11. Ищецът се обръща към съда, като изтъква, наред с другото, че пропускането на шестмесечния срок не е по негова вина, а се дължи на бавното темпо, с което неговия случай е разгледан от ТЕЛК. В решение от 22 юли 2003 г., Пловдивският районен съд отменя решението на директора, съгласявайки се, че неспазването на срока от заявителя не е по негово недоглеждане, а се дължи факта, че той е получил решението на ТЕЛК едва след изтичането на този срок.

12. Районно управление „Социално осигуряване“ в Пловдив обжалва по точки от закона пред Върховния административен съд. В

окончателно съдебно решение от 9 август 2004 г., Върховният административен съд потвърждава решението на по-нискоинстанционния съд, като напълно се съгласява с мотивите му.

Б. Първото дело за обезщетение

13. На 22 март 2005 г., жалбоподателят завежда дело срещу Националния осигурителен институт. Той се позовава на член 1 от Закона за отговорността на държавата за причинени вреди от 1988 г. (виж точка 24 по-долу) и претендира да получи 2 000 български лева (лв.) като неимуществени вреди за фрустрацията, която е изпитал в резултат на незаконосъобразните решения на органите на социално осигуряване.

14. С решение от 1 юли 2005 г., Пловдивският окръжен съд присъжда на жалбоподателя 500 лева неимуществени вреди. Той постановява, наред с другото, че делото правилно е заведено срещу Националния осигурителен институт, който е органът, отговарящ за въпросите, свързани със социалното осигуряване.

15. Обжалват както жалбоподателя, така и Националния осигурителен институт. Националният осигурителен институт твърди, наред с другото, че не е правилния ответник по делото.

16. С окончателно решение от 28 октомври 2005 г., Пловдивският районен съд отменя решението на по-нисшата инстанция и отхвърля иска. Той отбелязва, че съгласно вътрешните правила на Националния осигурителен институт, същият има териториални подразделения – Районните управления за социално осигуряване, които имат свои собствени банкови сметки и ведомости. Незаконосъобразното решение, от което е възникнала твърдяната вреда за жалбоподателя, е било взето от ръководителя на териториалното поделение на Института. Затова, правилният ответник не е Института, а Районното управление. Съдът осъжда жалбоподателя да заплати 80 лв. съдебни такси.

В. Второ дело за обезщетение

17. На 11 октомври 2006 г., жалбоподателят завежда идентично дело, но този път, в съответствие с решението на Пловдивския районен съд (виж параграф 16 по-горе), посочва като ответник Районно управление „Социално осигуряване” в Пловдив.

18. В решение от 24 октомври 2006 г., Пловдивския окръжен съд обявява жалбата за недопустима. Той установява, че Националният осигурителен институт е юридическо лице, и че Районното управление „Социално осигуряване” в Пловдив е само едно от неговите подразделения. Той отбелязва, че според тълкувателно решение № 3 от 2004 г. на Върховния касационен съд (виж параграф 26 по-долу), исковите по точка 1 от Закона за отговорността на държавата за

причинени вреди от 1988 г. трябва да бъдат завеждани срещу тези органи, които имат статут на юридическо лице, а не срещу техните териториални поделения или подразделения, които не са юридически лица. Районно управление „Социално осигуряване” в Пловдив не е юридическо лице. Тълкувателното решение е задължително за всички съдилища, но очевидно е било пренебрегнато от Пловдивския Районен съд при предишното производство. Съдът също така посочва, че въпреки очевидната несправедливост, създадена от комбинацията между неговото решение и по-ранното решение на Пловдивския районен съд, той не може да продължи разглеждането на иска срещу неправилно посочен ответник, и е длъжен да прекрати производството.

19. Жалбоподателят обжалва. Той казва, че решението е нарушило правото му на достъп до правосъдие и обяснява, че е бил принуден да подаде иск срещу Районно управление „Социално осигуряване” в Пловдив, само защото Пловдивския районен съд е заявил, че той, а не Националният осигурителен институт, е правилния ответник за действията, попадащи под разпоредбите на точка 1 от Закона за отговорността на държавата за причинени вреди от 1988 г.

20. С решение от 27 ноември 2006 г., Пловдивския районен съд, заседаващ в различен състав от този при първото производство, отхвърля жалбата. Той също така приема, че правилния ответник е Националният осигурителен институт, който е юридическо лице, а не Районно управление „Социално осигуряване” в Пловдив, което е само едно от неговите териториални подразделения. Фактът, че Районното управление има своя собствена банкова сметка и финансов баланс, не променя този извод. Съдът се позовава на тълкувателно решение на Върховния касационен съд № 3 от 2004 г. (виж параграф 26 по-долу). Той също посочва, че ситуацията наистина е несправедлива, и че жалбоподателят се намира в безизходица, създадена, от една страна, от факта, че тълкувателното решение е задължително и, от друга страна, поради факта, че неговото предварително решение отхвърля жалбата срещу Националният осигурителен институт. За съжаление, съдът не е в състояние да разреши тази безизходна ситуация.

21. Жалбоподателят обжалва по точки от закона пред Върховния касационен съд. Той повтаря аргументите си, отнасящи се до достъпа до правораздаване.

22. С окончателно решение от 10 януари 2007 г., Върховният касационен съд потвърждава решението на съда от по-ниска инстанция с почти същите мотиви.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

A. Конституцията от 1991 г.

23. Член 7 от Конституцията от 1991 г. гласи, както следва:

„Държавата отговаря за вреди, причинени от незаконни актове или действия на нейни органи и длъжностни лица.”

Б. Закон за отговорността на държавата за причинени вреди от 1988 г.

24. Член 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата за вреди, причинени на гражданите от 1988 г. („Закон за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани” - това е първоначалното заглавие; на 12 юли 2006 г. то е променено на „Закон за отговорността на държавата и общините за вреди”), който е в сила по същото време, разпорежда, че държавата носи отговорност за вреди, претърпени от частни лица в резултат на незаконосъобразни актове, действия или бездействия на държавни служители, извършени в хода на или във връзка с изпълнението на служебните им задължения. Член 1, ал. 2, който е в сила по същото време, разпорежда, че обезщетение за щети, причинени от незаконосъобразни решения може да бъде търсено, след като съответните решения са отменени при предишни производства.

25. Раздел 7 от Закона гласи, че искът за обезщетение трябва да бъде подаван срещу органите, чиито незаконосъобразни актове, действия или бездействия са причинили вредите.

В. Тълкувателно решение № 3 от 2004 г. на Пленарното заседание на Гражданските състави на Върховния касационен съд

26. В това тълкувателно решение (тълк. реш. № 3 от 22 април 2004 г. на ВКС по тълк.д. № 3/2004 г., ОСГК), взето на 22 април 2004 г. по предложение на Председателя на Върховния касационен съд, Пленарното заседание на Гражданските камари на този съд решава редица спорни въпроси, свързани с конструкцията на различни разпоредби от Закона за отговорността на държавата за причинени вреди от 1988 г. В частност, той отбелязва, че съгласно член 7 от Закона, исковете за обезщетение трябва да бъдат завеждани срещу органите, чиито незаконосъобразни актове, действия или бездействия са причинили вредите (виж точка 25 по-горе). Той приема, че правилните ответници по такива искове са тези органи, които са юридически лица, а не техните териториални подразделения или отдели, които нямат такава правосубектност.

27. В съответствие с член 86, ал. 2 от Закона за съдебната власт от 1994 г. („Закон за съдебната власт”), тълкувателните решения са задължителни за съдебната и изпълнителната власт.

Г. Социално-осигурителния кодекс от 1999 г.

28. Съгласно член 33, ал. 1 от този Кодекс, държавното обществено осигуряване се управлява от Националния осигурителен институт. Член 33, ал. 2 разпорежда, че Институтът е юридическо лице със седалище в София, и че той създава териториални подразделения.

29. Член 94, ал. 1 на този Кодекс разпорежда, че пенсии се отпускат от датата на настъпване на правото на пенсия, при условие че молбата за опускане на пенсия е подадена не по-късно от шест месеца след настъпване на правото. Ако молбата е подадена след изтичане на този срок, пенсията се отпуска от датата на подаване на молбата.

30. Считано от 1 януари 2005 г., към член 94 се добавя нова ал. 2. Тя разпорежда, че ако въпросните лица са подали своите молби за отпускане на пенсия за инвалидност не по-късно от един месец след влизането в сила на решението на ТЕЛК, пенсията се отпуска от датата, на която са поискали от ТЕЛК да бъдат обявени за лица с увреждания.

ЗАКОНЪТ

I. ТВЪРДЕНИЕ ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6, АЛ. 1 НА КОНВЕНЦИЯТА

31. Жалбоподателят твърди, че чрез постановяването на две взаимно противоречащи си решения по въпроса кой е правилния ответник по заведения от него иск, съдилищата не са дали възможност искът му да бъде разгледан по същество. Той се позовава на член 6, ал. 1 от Конвенцията, който гласи, доколкото е уместно:

„При решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения, всяко лице има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок от независим и безпристрастен съд, създаден в съответствие със закона.”

А. Допустимост

32. Съдът счита, че това оплакване не е явно необосновано по смисъла на член 35, ал. 3 на Конвенцията. Той отбелязва още, че то не е недопустимо и на други основания. Следователно, трябва да бъде обявено за допустимо.

Б. По същество

33. Жалбоподателят заявява, че е завел първия си иск срещу Националния осигурителен институт в съответствие с тълкувателно решение на Върховния касационен съд № 3 от 2004 г. Това решение, обаче, е било пренебрегнато от Пловдивския районен съд. Единствената все още отворена възможност за жалбоподателя е била да предяви иск срещу Районно управление „Социално осигуряване” в Пловдив, в съответствие с решението на Пловдивския районен съд по първото дело. Въпреки това, при второто производство, същият този съд приема напълно противоположна позиция, позовавайки се на същото тълкувателно решение, което по-рано е пренебрегнал. Заявителят не може да подаде нова жалба срещу Националния осигурителен институт, тъй като решението на Пловдивския районен съд от 28 октомври 2005 г. е било *res judicata*. Тези абсурдни

действия на Пловдивския районен съд поставят заявителя в невъзможна ситуация и го лишават от правото му неговия иск за компенсация да бъде разгледан по същество.

34. Правителството не изразява становище по въпроса.

35. Съдът отбелязва в самото начало, че е ясно, че делото, заведено от жалбоподателя, се отнася до истински спор относно правото му на обезщетение. Правото е гражданско, тъй като предметът на действията на заявителя - обезщетение за вреди, причинени от незаконосъобразно решение на държавен орган – има паричен характер (вж. *Editions Periscope c/y Франция*, решение от 26 март 1992 г., Серия А № 234-В, п. 65 66, §§ 39-40). Член 6, ал. 1, следователно е приложим.

36. Ето защо, Съдът трябва да разгледа дали решенията, постановени от националните съдилища по двете дела, заведени от жалбоподателя, нарушават правото му по член 6, ал. 1 да получи съдебно решение по предполагаемото му право на обезщетение.

37. Съдът отново подчертава, че тази разпоредба гарантира на всекиго правото да заведе иск, свързан с гражданските му права и задължения пред даден съд или трибунал; по този начин тя изпълнява „правото на правосъдие“, от което правото на достъп до правосъдие представлява един елемент (виж *Golder c/y Обединеното кралство*, решение от 21 февруари 1975 г., серия А, № 18, стр. 13-18, §§ 28 36; и *Osman c/y Обединеното кралство*, решение от 28 октомври 1998 г., *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, стр. 3166, § 136, и стр. 3169, § 147).

38. Макар да е ясно, че в настоящия случай жалбоподателят не е бил възпрепятстван да заведе двете дела, това не е достатъчно, тъй като правото на достъп до правосъдие включва не само правото да бъде заведено съдебно дело, но също и правото да бъде получено решение на спора от съда (виж *Kutić c/y Хърватия*, № 48778/99, § 25, ЕСПЧ 2002-II; *Lungoci c/y Румъния*, № 62710/00, § 35, 26 януари 2006 г.; *Янакиев c/y България*, № 40476/98, § 68, 10 август 2006 г.; и *Великови и други c/y България*, бр. 43278/98, 45437/99, 48014/99, 48380/99, 51362/99, 53367/99, 60036/00, 194/02 и 73465/01, § 258, 15 март 2007 г.).

39. Ето защо, Съдът трябва да провери дали националните юрисдикции всъщност са разрешили спора, тъй като самият факт, че първият иск на жалбоподателя е отхвърлен, а вторият - обявен за недопустим, не означава, че му е бил отказан достъп до правосъдие, при условие, че спорът, който той представя за решаване е бил подложен на истинско разглаждане (виж, *mutatis mutandis*, *Obermeier c/y Австрия*, решение от 28 юни 1990 г., серия А, № 179, стр. 21, § 68, и *Янакиев*, цитирано по-горе, § 69).

40. В тази връзка, Съдът отбелязва, че единствения аргумент, на който разчита Пловдивския окръжен съд, когато отхвърля първия иск

на жалбоподателя, и на който се позовават всички нива на съда при обявяването на втория му иск за недопустим, е че той не е насочил иска си срещу правилния ответник (вж. точки 16, 18, 20 и 22 по-горе). Докато в първото производство съдът изказва становището, че този ответник е Районно управление „Социално осигуряване” в Пловдив, във втория той приема, че това е неговия ръководен орган - Националният осигурителен институт. По този начин, съдилищата на два пъти отхвърлят делото по чисто процедурни причини, без да се докосват до съществуването на спора (виж, за разлика от това, *Z и други срещу Обединеното кралство* [GC], №. 29392/95, §§ 94 101, ЕСПЧ 2001 V).

41. Не е работа на Съда да определя кой орган е правилния ответник по дела, заведени по Закона за отговорността на държавата за причинени вреди от 1988 г. Това е въпрос на българското законодателство, който попада в изключителната компетентност на българските съдилища. Всъщност, Върховният касационен съд е издал задължително тълкувателно решение, за да го разреши (вж. параграф 26 по-горе). Въпреки това, Съдът отбелязва, че в резултат на противоположните становища на националните съдилища по двете производства, заведени от кандидата, той е бил изцяло лишен от възможността искът му да бъде разгледан по същество в съда.

42. Не е предложено обяснение за така създалата се ситуация. Поспециално, нито националните съдилища, нито Правителството са се опитали да твърдят, че този отказ на достъп до правораздаване е преследвал законна цел и е бил в разумна връзка на пропорционалност между използваните средства и целта, която е трябвало да бъде постигната. Напротив, като обявяват втория иск на жалбоподателя за недопустим, местните съдилища изрично коментират, че така създалата се ситуацията е „нечестна” и представлява „очевидна несправедливост” (виж параграфи 18 и 20 по-горе). Трябва също да се отбележи, че решенията на съдилищата нарушават самата същност на правото на жалбоподателя, тъй като изглежда, че той не е можел да прибегне до никаква друга възможност за търсене на обезщетение (вж., *mutatis mutandis, Osman*, стр. 3171, § 153; *Янакиев*, § 72 *in fine*, и двете цитирани по-горе, и, от друга страна, *McElhinney c/y Ирландия* [GC], № 31253/96, § 39, ЕСПЧ 2001 XI (извадки)).

43. Налице е следователно нарушение на член 6, ал. 1 от Конвенцията.

II. ТВЪРДЕНИЕ ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 1 ОТ ПРОТОКОЛ №

1

44. Жалбоподателят твърди, че невъзможността да получи решение по основателността на неговия иск му е попречила да получи не-

имуществените вреди, които е търсел. Той се позовава на член 1 от Протокол № 1, който предвижда както следва:

„Всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своите притежания. Никой не може да бъде лишен от своите притежания освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право.

Предходните разпоредби не накърняват по никакъв начин правото на държавите да въвеждат такива закони, каквито сметнат за необходими за осъществяването на контрол върху ползуването на притежанията в съответствие с общия интерес или за осигуряване на плащането на данъци или други постъпления или глоби.”

45. Жалбоподателят твърди, че претенцията му за обезщетение се равнява на „притежание” по смисъла на член 1 от Протокол № 1, тъй като той е имал легитимното очакване, че ще му бъде присъдено обезщетение. Действията на съдилищата са му попречили да го получи; те следователно се равняват на намеса в правото му да ползва мирно своите притежания. Тази намеса не е била законна. Законът е ясен по въпроса кой е правилния ответник по иска, предявен от жалбоподателя. Въпреки това, при първото дело Пловдивския районен съд отказва да последва задължителните законови разпоредби по този въпрос и задължителните тълкувателни решения на Върховния касационен съд. Той е отказал да разгледа по-късно второто дело, въпреки че е насочено срещу ответника, който в първото дело е посочил за легитимен.

46. Освен това, жалбоподателят твърди, че тази намеса не обслужва законен обществен интерес. Дори да се допусне обаче, че тя е преследвала легитимна цел, начинът за нейното постигане не е пропорционален. Това е така, тъй като той е бил възпрепятстван да получи каквато и да било обезщетение за неправомерното решение на органите на социалното осигуряване. Като предотвратяват възможността жалбоподателя ефективно да съди тези органи, съдилищата неправомерно ги защитават от отговорност.

47. Правителството не изразява становище по въпроса.

48. Съдът счита, че това оплакване е тясно свързано с разгледаното по-горе и също трябва да бъде обявено за допустимо.

49. Все пак, като взе предвид заключенията си по член 6, ал. 1 от Конвенцията и констатацията, че жалбоподателят е бил неправомерно възпрепятстван да получи съдебно решение по твърдяното му право на обезщетение, Съдът счита, че не може да спекулира за това какво би станало, ако кандидатът бе получил ефективен достъп до правораздаване. Следователно, той не счита за необходимо да се произнесе по въпроса дали жалбоподателят е имал „притежание” по смисъла на член 1 от Протокол № 1 и, съответно, по оплакването, основано на тази разпоредба (вж. *Glod c/y Румъния*, № 41134/98, § 46, 16 септември 2003 г.; *Albina c/y Румъния*, № 57808/00, § 43, 28 април

2005 г.; *Lungoci*, цитирано по-горе, § 48 и *Янакиев*, цитирано по-горе, § 82).

III. ТВЪРДЕНИЕ ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 НА КОНВЕНЦИЯТА

50. Жалбоподателят твърди, че не е имал ефикасни средства за защита срещу нарушенията, твърдяни по-горе. Той се позовава на член 13 от Конвенцията, който гласи, както следва:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

51. Според жалбоподателя, той е използвал всички налични средства да отстоява правото си на обезщетение. Той е завел, безрезултатно, две дела. Неблагоприятните съдебни решения са влезли в сила, и не са съществували други средства за защита.

52. Правителството не изразява становище по въпроса.

53. Съдът счита, че това оплакване е тясно свързано с разгледаните по-горе и също трябва да бъде обявено за допустимо.

54. Въпреки това, той счита, че не е необходимо да се произнася дали е налице нарушение на член 13, защото, когато - както в настоящия случай – твърдяното право е от граждански характер, изискванията на тази разпоредба не са толкова строги, като тези на член 6, ал. 1, и се поемат от него (виж, като скорошни източници, *Związek Nauczycielstwa Polskiego c/y Полиа*, № 42049/98, § 43, ЕСПЧ 2004 IX и *Янакиев*, цитирано по-горе, § 76).

IV. ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛЕН 41 НА КОНВЕНЦИЯТА

55. Член 41 от Конвенцията предвижда:

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

А. Обезщетение

56. Жалбоподателят претендира да му бъдат изплатени 10 000 Евро (EUR) като обезщетение за не-имуществени вреди, настъпили в резултат на невъзможността искът му да бъде разрешен от съда, което е в нарушение на член 6, ал. 1 от Конвенцията. Той казва, че абсурдният начин, по който националните съдилища са се отнесли към исковете му, е породил у него чувство на фрустрираност и унижение, и е създал у него чувството на безнадеждност. Той също претендира за 10 000 Евро за твърдяното нарушение по член 1 от Протокол № 1, и 5 000 Евро за твърдяното нарушение на член 13 от Конвенцията.

57. Правителството не коментира.

58. Съдът отбелязва, че в конкретния случай едно решение за отпускане на справедливо обезщетение може да се основе на факта, че жалбоподателят не е се е ползвал от гаранциите на член 6, ал. 1 от Конвенцията. Произнасяйки се по справедливост, както се изисква от член 41 от Конвенцията, Съдът му присъжда 3 000 Евро, заедно с всички платими данъци.

59. Съдът също така счита за необходимо да подчертае, че едно съдебно решение, в което той установи нарушение на Конвенцията или протоколите към нея, налага на държавата-ответник правното задължение не само да заплати на засегнатите лица съответните суми като справедливо удовлетворение, но и да избере, под надзора на Министерски съвет, както общите така и/или, ако е необходимо, индивидуалните мерки, които трябва да предприеме в своя вътрешен правен ред, за да сложи край на нарушаването, установено от Съда и да изплати всички възможни обезщетения за последиците от него по такъв начин, че да възстанови, доколкото е възможно положението, съществувало преди възникване на нарушението (вж. *Lungoci*, цитирано по-горе, § 55, цитиращо *Паџси и други с/у Молдова и Русия* [GC], № 48787/99, § 487, ЕСПЧ 2004 VII). При нарушение на член 6 от Конвенцията, жалбоподателят следва, доколкото е възможно, да бъде поставен в положението, в което е щял да се намира, ако изискванията на тази разпоредба не са били пренебрегнати (вж. *Lungoci*, § 55 и *Янакиев*, § 89, и двете цитирани по-горе; както и, *mutatis mutandis*, *Sejdovic с/у Италия* [GC], № 56581/00, § 127, ЕСПЧ 2006 II).

60. Съдът следователно е на мнение, че най-подходящата форма на обезщетение в случаите, когато той установи, че кандидатът не е имал достъп до правораздаване в нарушение на член 6, ал. 1 от Конвенцията би бил, като правило, своевременното възобновяване на производството и повторното разглеждане на делото в съответствие с всички изисквания за справедлив съдебен процес (виж *Lungoci*, § 56, с допълнителни препратки и *Янакиев*, § 90, и двете цитирани по-горе).

Б. Разходи и разноски

61. Ищецът иска да му бъдат възстановени 2 730 Евро, заплатени като адвокатски хонорари по време на вътрешните производства и в производството пред Съда (39 часа работа на цена от 70 Евро на час), както и 60 Евро за технически и пощенски разходи. Той поиска сумата, присъдена от Съда по тази глава да бъде преведена на банковата сметка на неговите представители, г-жа С. Стефанова и г-н М. Екимджиев.

62. Правителството не коментира.

63. Според съдебната практика на Съда, жалбоподателят има право да получи възстановяване на неговите разходи и разноски само доколкото е доказано, че те са били действително извършени,

необходими и са в разумен размер. В конкретния случай, с оглед на информацията, с която разполага, и горните критерии, и като отбелязва, че жалбоподателят е получил 850 Евро под формата на правна помощ, Съдът счита, че е разумно да присъди на жалбоподателя сумата от 1 000 Евро, плюс всички данъци, с което се покриват разходите по всички глави. Тази сума трябва да бъде изплатена на банковата сметка на представителите на жалбоподателя, г-жа С. Стефанова и г-н М. Екимджиев.

В. Законна лихва

64. Съдът намира за уместно законната лихва да бъде равна на пределната лихва по заеми, определена от Европейската централна банка, увеличена с три процентни пункта.

ПОРАДИ ИЗЛОЖЕНИТЕ МОТИВИ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Приема*, че е било извършено нарушение на член 6, ал. 1 от Конвенцията;
3. *Приема*, че не е необходимо да разглежда оплакването по член 1 от Протокол № 1;
4. *Приема*, че не е необходимо да разглежда оплакването по член 13 от Конвенцията;
5. *Приема*
 - (а) че държавата-ответник трябва да заплати на жалбоподателя, в срок от три месеца от датата, на която решението стане окончателно съобразно член 44, ал. 2 от Конвенцията, следните суми, които се конвертират в български лева по курса към датата на извършване на плащането:
 - (i) 3 000 (три хиляди) Евро, заедно с всички данъци, като неимуществени вреди;
 - (ii) 1 000 (хиляда) Евро, заедно с всички данъци, като разходи и разноси, която сума трябва да бъде преведена на банковата сметка на представителите на жалбоподателя, г-жа С. Стефанова и г-н М. Екимджиев;
 - (б) че от изтичането на гореспоменатите три месеца до извършване на плащането, ще бъде дължима проста лихва върху горепосочените суми в размер, равен на пределната лихва по заеми, определена от Европейската централна банка за просрочения период, увеличена с три процентни пункта;

6. *Отхвърля* останалата част от иска на жалбоподателя за справедливо удовлетворение.

Изготвено на английски език и известно писмено на 27 март 2008 г., съгласно разпоредбите на член 77 §§ 2 и 3 от Правилника за дейността на Съда.

Claudia Westerdiek
Секретар

Peer Lorenzen
Председател